

Onder embargo tot 23 mei 2024 05:00 (CET, Amsterdam)

Q&A – Aangifte tegen Booking.com wegens witwassen van winsten uit Israëlische oorlogsmisdaden in Palestina

1. Waar gaat de aangifte over?

De aangifte die het ELSC, Al-Haq, SOMO en The Rights Forum hebben ingediend, gaat over de betrokkenheid van Booking.com bij illegale Israëlische nederzettingen in bezet Palestijns gebied. Uit ons onderzoek blijkt dat Booking.com winst maakt door de verhuur van vakantiehuizen die zijn gebouwd op grond die is gestolen van de inheemse Palestijnse bevolking. Aangezien die nederzettingen worden gecreëerd en onderhouden door het plegen van meerdere oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid¹(1), **maakt Booking.com feitelijk winst uit deze internationale misdrijven**. Dit is volgens het Nederlandse strafrecht illegaal, specifiek onder artikel 1 (4) van de Nederlandse Wet internationale misdrijven. Booking.com brengt de opbrengsten van misdrijven binnen in het Nederlandse financiële systeem - wat betekent dat het bedrijf **schuldig is aan witwassen**, zo stellen de maatschappelijke organisaties. Het Nederlandse Openbaar Ministerie heeft de plicht de integriteit van het Nederlandse financiële systeem te waarborgen door deze praktijk strafrechtelijk te onderzoeken en te vervolgen. Het is duidelijk dat Booking.com zich bewust was van de juridische risico's van dit handelen en ervoor koos om accommodaties aan te blijven bieden in illegale nederzettingen.

2. Waarom is het duidelijk dat Booking.com op de hoogte was van de risico's van hun activiteiten in bezet Palestijns gebied?

Er zijn veel rapporten van mensenrechtenorganisaties (zoals Amnesty International en Human Rights Watch) gepubliceerd over de problematische aard van de betrokkenheid van de toerisme-industrie bij illegale Israëlische nederzettingen. Booking.com is expliciet genoemd in meerdere van deze rapporten en de organisaties hebben rechtstreeks contact gehad met het bedrijf over hun zorgen. Er zijn ook **grassroots-campagnes** gelanceerd tegen Booking.com om 'winst uit oorlogsmisdaden te stoppen'.²

¹ Deze oorlogsmisdaden omvatten, maar zijn niet beperkt tot: de onwettige toe-eigening van eigendom van de tegenpartij, strafbaar gesteld in art. 5 (1) (d) en 5 (5) (t) van de Nederlandse Wet Internationale Misdrijven (Wim); het overbrengen van burgers naar bezet gebied, strafbaar gesteld in art. 5 (2) (d) (i) en 5 (5) (d) van de Wim.

² Zie de BDS NL (DocP) campagne tegen Booking.com: <https://bdsnederland.nl/stop-profit-from-war-crimes-hoe-booking-com-profiteert-van-israelische-apartheid/>; Extinction Rebellion Nederland, XR Justice Now! demonstreert bij hoofdkantoor Booking.com en nodigt medewerkers uit om mee te doen, 13 maart 2024, beschikbaar op: [XR](#)

Bovendien is Booking.com opgenomen in de **VN-database van bedrijven die actief zijn in illegale Israëlische nederzettingen**, een lijst samengesteld door de Hoge Commissaris voor de Mensenrechten van de VN, van bedrijven die directe of indirecte banden hebben met de nederzettingen. De publicatie van deze database in februari 2020 kreeg uitgebreide aandacht van Nederlandse en internationale media. De database werd bijgewerkt in juni 2023³. Booking.com werd in beide publicaties opgenomen en werd rechtstreeks benaderd door de VN voordat het op de lijst werd geplaatst.

Nederzettingen zijn illegaal volgens het internationaal recht, schadelijk voor elk perspectief op rechtvaardigheid en vrede, de oorzaak van talloze schendingen van mensenrechten, en hun aanleg en uitbreiding komt voort uit een aantal oorlogsmisdrijven en misdaden tegen de menselijkheid. Als zodanig wordt de bouw van Israëlische nederzettingen in bezet Palestijns gebied onderzocht door het Internationaal Strafhof in Den Haag. Europese regeringen waarschuwen bedrijven vallende onder hun jurisdictie expliciet voor de juridische risico's die voortvloeien uit het opereren in illegale Israëlische nederzettingen. **De Nederlandse regering 'ontmoedigt' bedrijven om zaken te doen in deze nederzettingen**,⁴ en legt expliciet de verantwoordelijkheid om zich aan de wet te houden bij de bedrijven zelf.

3. Wat willen we bereiken met het indienen van deze aangifte?

Middels deze aangifte streven we ernaar om de betrokkenheid van Booking.com bij internationale misdrijven in bezet Palestijns gebied te beëindigen. Deze betrokkenheid is op vele manieren problematisch:

- Ten eerste, zoals benadrukt in onze aangifte, wordt de integriteit van het Nederlandse financiële systeem aangetast doordat inkomsten met een criminele oorsprong (opbrengsten van misdrijven) naar Nederland worden overgebracht alsof het legitieme verdiensten zijn. Dit is precies wat de strafrechtelijke bepaling ter verbod van **witwassen** beoogt te voorkomen.
- Naast het overtreden van Nederlandse strafrechtelijke bepalingen, **druist de betrokkenheid van Booking.com bij Israëlische schendingen van het internationaal recht ook in tegen algemeen**

[Justice Now! demonstreert bij hoofdkantoor Booking.com en nodigt medewerkers uit om mee te doen · Extinction Rebellion Nederland](#). Al in 2019 werd Booking.com door een consortium gewezen op zijn verplichtingen, zie: <https://rightsforum.org/waar-blijft-de-reactie-van-booking-com/>

³ Zie de laatst geüpdatet versie van de VN database: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/hrbodies/hrcouncil/sessions-regular/session31/database-hrc3136/23-06-30-Update-israeli-settlement-opt-database-hrc3136.pdf>.

⁴ De situatie in het Midden-Oosten, “Brief van de Minister van Buitenlandse Zaken”, Kamerstukken II 2012–2013, 23 432, nr. 348, p. 4, beschikbaar op: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-23432-348.html>.

erkende normen op het gebied van bedrijfsleven en mensenrechten (*Business and Human Rights, BHR*), zoals de [UN Guiding Principles on Business and Human Rights](#) en de [OECD Guidelines for Multinational Enterprises](#), waarvan het bedrijf expliciet zegt deze te respecteren.

- Belangrijker nog is dat de activiteiten van het bedrijf bijdragen aan **extreem veel leed en onrecht jegens de bezette Palestijnse bevolking**, in strijd met bepalingen van het internationaal humanitair recht dat met voeten wordt getreden door Israël (schendingen waar Booking.com van profiteert).
- Palestijnen worden gedwongen te verhuizen om plaats te maken voor nederzettingen, hun natuurlijke grondstoffen worden gestolen en gebruikt om nederzettingen te voorzien, ze worden geconfronteerd met talrijke vormen van discriminatie om segregatie tussen de kolonistenbevolking en de inheemse Palestijnse gemeenschappen te handhaven, hun recht op vrijheid van beweging wordt sterk beperkt, en ze worden geconfronteerd met toenemend geweld door kolonisten, onder bescherming van soldaten, die dicht bij Palestijnse gemeenschappen wonen.
- Dit regime van raciale overheersing waarmee Palestijnen worden geconfronteerd en waartoe de nederzettingen een integraal onderdeel vormen, maakt deel uit van het [apartheidsregime](#) van Israël.
- De toe-eigening van Palestijns grondgebied voor nederzettingen komt neer op een *de facto* **annexatie van grondgebied en een ontkenning van de onvervreembare rechten van het Palestijnse volk op zelfbeschikking**.
- Door 'business as usual' te voeren in illegale Israëlische nederzettingen **draagt Booking.com bij aan het normaliseren van de oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid** waarmee de nederzettingen tot stand zijn gebracht biedt het een economische prikkel voor de Israëlische staat om ze voort te zetten.

Met deze aangifte streven we er ook naar om **het klimaat van straffeloosheid aan te pakken waarbinnen bedrijven winst kunnen halen uit en medeplichtig kunnen zijn aan de schendingen van het internationaal humanitair recht door Israël**. Israëlische nederzettingen vormen ernstige schendingen van het internationaal recht, maken deel uit van het koloniale beleid van Israël, vormen een integraal onderdeel van een systeem van raciale overheersing dat neerkomt op apartheid, en hebben ernstige consequenties voor de inheemse Palestijnse bevolking. Terwijl het Internationaal Gerechtshof heeft gewaarschuwd voor een 'plausibele' genocide tegen Palestijnen in Gaza, heeft onderdrukking en geweld tegen Palestijnen op de Westelijke Jordaanoever ongekende niveaus bereikt. In april 2024 publiceerde het Lemkin Instituut voor Genocidepreventie een "Actieve Genocide-Waarschuwing die het Voortdurende Geweld op de Westelijke Jordaanoever Veroordeelt", waarin staat dat "het Israëlische leger en extreemrechtse kolonisten de dekking van de oorlog hebben gebruikt om voortdurende aanvallen uit te

voeren op Palestijnen op de Westelijke Jordaanoever, vaak resulterend in dood en gedwongen ontheemding".⁵

Toch worden bedrijven die profiteren van deze schendingen en ze faciliteren nauwelijks juridisch onderzocht. Bedrijven die ontsnappen aan verantwoordelijkheid voor betrokkenheid bij en profiteren van internationale misdrijven biedt andere staten een stimulans om economieën te creëren op basis van dergelijke internationale misdrijven in andere contexten (bijv. de bezetting van de Westelijke Sahara, de bezetting van Oost-Oekraïne).

Het is tijd om de omvang van het schadelijke effect dat de activiteiten van bedrijven zoals Booking.com hebben op de inheemse Palestijnse bevolking bloot te leggen en aan te pakken.

4. Wat zou succes betekenen voor de mede-indieners? Als het lukt om Booking.com strafrechtelijk verantwoordelijk te houden, wat betekent dat in de praktijk en wat zijn de stappen om daar te komen?

Het belangrijkste doel is om de problematische aard van de betrokkenheid van Booking.com bij en het profiteren van de oorlogsmisdrijven onderliggend aan de nederzettingen te adresseren, evenals de schendingen van de rechten van Palestijnen die worden veroorzaakt door de nederzettingen.

Een succes zou inhouden dat Booking.com strafrechtelijk verantwoordelijk wordt gehouden. Deze verantwoordelijkheid kan zich om te beginnen uiten in de vorm van een strafrechtelijk onderzoek dat wordt gestart, een **aanklacht die wordt uitgevaardigd** door het OM, en **uiteindelijk een veroordeling door een strafrechter**. Dergelijke strafprocedures kunnen langdurig zijn en meerdere jaren beslaan. Booking.com kan beboet worden, en de personen die verantwoordelijk zijn voor dit beleid kunnen hoofdelijk aansprakelijk worden gesteld. Elk van deze procedurele stappen en maatregelen zou een krachtig afschrikmiddel vormen voor bedrijven die actief zijn in, of van plan zijn om actief te worden in illegale Israëlische nederzettingen.

Een langetermijnsucces zou zijn dat staten en bedrijven algemeen erkennen dat **het profiteren van illegale Israëlische nederzettingen onwettig is en actief vervolgd moet worden** door handhavingsautoriteiten.

⁵ Lemkin Instituut voor Genocidepreventie, *Israël pleegt genocide in heel Palestina: Actieve genocide-waarschuwing waarin het voortdurende geweld op de Westelijke Jordaanoever wordt veroordeeld*, 8 april 2024, beschikbaar op: [Israël pleegt genocide in heel Palestina: Actieve genocide-waarschuwing waarin het voortdurende geweld op de Westelijke Jordaanoever wordt veroordeeld \(lemkininstitute.com\)](https://www.lemkininstitute.com)

5. Hebben de mede-indieners met Booking.com gesproken over hun zorgen?

Gerespecteerde mensenrechtenorganisaties - waaronder Al-Haq, VN-functionarissen, The Rights Forum en activisten - hebben dit probleem al sinds 2018 bij het bedrijf aangekaart.⁶ Deze gesprekken hebben geen resultaat gehad en hebben absoluut niets opgeleverd voor de Palestijnen, die voortdurend meer land verliezen terwijl Booking.com winst maakt met hun gestolen eigendom.

Booking.com leek een kleine stap in de goede richting te zetten in de zomer van 2022, toen vermeende plannen van het bedrijf om een waarschuwingsetiket met betrekking tot mensenrechten aan het aanbod in nederzettingen toe te voegen, uitlekten naar internationale media. Echter, nadat dit bekend werd en de Israëliëse Minister van Toerisme zwoor druk uit te oefenen op het bedrijf om zijn beslissing terug te draaien, werd door Booking.com een generiek waarschuwingslabel toegevoegd voor alle accommodaties in de nederzettingen op de Westelijke Jordaanoever - inclusief Palestijnse accommodaties - waarop stond dat het gebied door de regering van de klant als "conflictgebied beschouwd zou kunnen worden", zonder dat daarbij melding werd gemaakt van de onwettigheid van de nederzettingen of de zorgen over mensenrechten. Dit zou het toerisme naar Palestina negatief kunnen beïnvloeden en bevestigde opnieuw dat Booking.com niet zal stoppen met het profiteren van oorlogsmisdrijven zonder juridische interventie.

Begin mei 2024 heeft SOMO contact opgenomen met Booking.com en informeerde het bedrijf over de onderzoeksresultaten met betrekking tot diens betrokkenheid bij Israëliëse nederzettingen en de juridische implicaties daarvan, waarbij het bedrijf recht op antwoord kreeg. In dit 'company review request' stelde SOMO dat de winsten door Booking.com op accommodaties in Israëliëse nederzettingen volgens de Nederlandse wet neerkomen op het witwassen van geld. Booking.com reageerde op SOMO en verklaarde dat het "het volledig oneens is" met de "beschuldigingen van illegale activiteiten" van SOMO. Het bedrijf suggereert ook dat het internationaal recht niet van toepassing is op actoren uit het bedrijfsleven, en dat zij alleen gebonden zijn aan binnenlandse wetten.

In haar reactie gaat Booking niet in op de beschuldiging van het witwassen van geld. In plaats daarvan stelt zij "volledig in overeenstemming" te zijn met de Nederlandse wetgeving, zonder verdere motivering. Het beweert dat er geen wetten zijn die vermeldingen in Israëliëse nederzettingen verbieden, en dat Amerikaanse wetten Booking.com zouden verbieden om uit Israëliëse nederzettingen te desinvesteren. Het antwoord bevat ook algemene verwijzingen naar de Mensenrechtenverklaring (Human Rights Statement) van Booking.com en hoe het bedrijf "de verschillende risico's en mensenrechtenkwesties met

⁶ Brief die in 2018 is gestuurd door Al Haq, The Rights Forum en andere organisaties naar Booking.com: [Press Release: Al-Haq and Others Send Letter to Booking.com \(alhaq.org\)](#); Zie The Rights Forum, Booking.com: toeristische rader in Israëliëse oorlogsmisdaden, 30 december 2021, beschikbaar via: [Booking.com: toeristische rader in Israëliëse oorlogsmisdaad - The Rights Forum](#). Zie ook: The Rights Forum, Waar blijft de reactie van Booking?, 15 februari 2019, beschikbaar via: <https://rightsforum.org/waar-blijft-de-reactie-van-booking-com/>

betrekking tot *betwiste* [nadruk toegevoegd] Israëlische nederzettingen op de Westelijke Jordaanoever op de juiste manier in evenwicht brengt”.

6. Waarom is specifiek Booking.com gekozen? Zijn er niet veel andere online toerismeplatforms die hetzelfde doen?

Booking.com is een grote multinational die wereldwijd opereert en meer dan 28 miljoen accommodaties aanbiedt. Het is een van de toonaangevende bedrijven in zijn sector. **Als Booking.com zijn betrokkenheid bij illegale Israëlische nederzettingen beëindigt, zou dit een grote invloed kunnen hebben op andere bedrijven in de sector**, mogelijk leidend tot aanzienlijke veranderingen in het klimaat van straffeloosheid dat momenteel heerst rond zakendoen in nederzettingen in bezet Palestijns gebied.

In haar officiële verklaringen⁷ heeft **Booking.com zich gecommiteerd aan het beschermen van lokale gemeenschappen in bezette gebieden en belooft zij een verhoogde zorgvuldigheid (‘enhanced due diligence’) te hanteren** bij vermeldingen daar. Internationaal recht en mensenrechtennormen zijn duidelijk: Israëlische nederzettingen in het bezet Palestijns gebied zijn illegaal en het is onmogelijk om er actief te zijn zonder mensenrechtenverplichtingen voor bedrijven of het internationaal recht te schenden.

We zijn bezig met een strategische procedure, wat betekent dat we met deze aangifte de voorwaarden willen scheppen voor sociale, politieke of juridische verandering, gebaseerd op de behoeften van degenen die primair worden getroffen door het betreffende onrecht. **Voor Palestijnen belichaamt Booking.com winst van bedrijven ten koste van schendingen van hun rechten, zonder daarvoor enige verantwoording af te leggen.** Als Booking.com daadwerkelijk strafrechtelijk verantwoordelijkheid moet afleggen, zal dit niet alleen Booking.com aanzetten om zijn schadelijke en illegale praktijken te stoppen, maar ook andere bedrijven.

7. Als Booking.com de geldende wetten in Israël naleeft, hoe kan het bedrijf dan aansprakelijk worden gehouden voor het schenden van het Nederlandse strafrecht?

Booking.com B.V. is een Nederlands bedrijf, gevestigd in Nederland. Haar omzet is geregistreerd in Nederland en het bedrijf betaalt belasting aan de Nederlandse belastingautoriteiten. **Als Nederlands bedrijf moet het zich houden aan de Nederlandse wet-en regelgeving.** Het Nederlandse strafrecht

⁷ Zie: Booking.com 2022 Human Rights Statement, beschikbaar op <https://www.bookingholdings.com/wp-content/uploads/2022/05/BHI-Human-Rights-Statement-2022.04.14.pdf>, op p.6; zie AT5, Oproep aan Pride-organisator: heroverweeg samenwerking met hoofdsponsor Booking, 6 March 2024.

bepaalt dat de handelingen die door Israël in bezet Palestijns gebied worden gepleegd om de nederzettingen op te richten, internationale misdrijven zijn. Door opzettelijk winst te behalen uit deze misdrijven, overtreedt Booking.com het Nederlandse strafrecht. Voor deze analyse maakt het niet uit of dat beleid al dan niet wettelijk is volgens de staat die de misdrijven pleegt.

8. Booking.com zelf pleegt geen oorlogsmisdrijven, het faciliteert simpelweg de verhuur van vakantiehuizen. Waarom is hun beleid in nederzettingen problematisch?

Het beleid van Booking.com in het bezet Palestijns gebied is om drie hoofdredenen problematisch. Ten eerste draagt hun betrokkenheid bij de illegale Israëlische nederzettingen bij aan het economisch bestendig en aantrekkelijk maken van de nederzettingen. Omdat toerisme inkomen genereert voor de nederzettingen, **draagt het beleid van Booking.com bij aan de nederzettingseconomie** en dat maakt het aantrekkelijk voor kolonisten om meer Palestijns land te koloniseren.

Ten tweede **normaliseert het bedrijf de nederzettingen** - die breed veroordeeld worden als flagrante schendingen van het internationaal recht, een ernstig obstakel voor gerechtigheid in Palestina, en een belangrijke drijvende kracht achter diverse schendingen van de rechten van Palestijnen - door te handelen alsof het 'business as usual' is en door buitenlandse toeristen aan te trekken.

Ten derde is **niet alleen het plegen van oorlogsmisdrijven en misdaden tegen de menselijkheid, maar ook het profiteren ervan expliciet illegaal gemaakt door de Nederlandse wetgever**. Dit werd niet alleen gedaan om de integriteit van het Nederlandse financiële systeem te beschermen, maar ook om de uitvoering van deze misdrijven te voorkomen. Door ervan te profiteren, en binnen een systeem van oorlogsmisdrijven en misdaden tegen de menselijkheid actief te zijn, faciliteert en moedigt Booking.com het plegen van deze misdrijven aan.

9. Wat is het bedrag dat door Booking.com is witgewassen?

Aangezien het voor de organisaties die aangifte doen moeilijk is om inzicht te krijgen in de financiën van Booking.com, is het niet mogelijk om met zekerheid het exacte bedrag te achterhalen dat vanuit illegale Israëlische nederzettingen in het Nederlandse financiële systeem is terechtgekomen. Echter, in samenwerking met internationale forensische accountants, zijn we erin geslaagd om een conservatieve schatting te maken van het bedrag dat Booking.com heeft witgewassen sinds het begon met het vermelden van gestolen onroerend goed in het bezet Palestijns gebied. Deze schatting is gebaseerd op publiekelijk beschikbare informatie en bedrijfsdocumenten, en laat zien dat het gewassen bedrag waarschijnlijk

minstens **één miljoen euro** bedraagt. Details over het exacte bedrag kunnen eenvoudig worden verkregen van Booking.com door de Nederlandse autoriteiten.

10. Waaron is deze actie nu relevant en noodzakelijk?

Deze zaak wordt gestart na jarenlang onderzoek naar de activiteiten van Booking.com in illegale Israëlische nederzettingen. We hebben deze aangifte ingediend als onderdeel van een langer traject van acties tegen bedrijven die profiteren van schendingen in bezet Palestijns gebied. Een traject dat vóór 7 oktober 2023 begon en waarvan wij vinden dat het moet worden voortgezet, naast al onze andere inspanningen. Etnische zuivering en kolonistengeweld op de Westelijke Jordaanoever nemen na 7 oktober alleen maar toe, wat het belang aantoont van het aanpakken van de betrokkenheid van bedrijven bij de nederzettingeneconomie.